

MENADŽMENT BEZBEDNOSTI SPORTSKIH DOGAĐAJA

Damir Ahmić¹, Alija Biberović², Nihad Selimović¹, Dževad Džibrić², Alen Kapidžić²

¹ Edukacijski fakultet u Travniku, Bosna i Hercegovina

² Fakultet za tjelesni odgoj i sport Tuzla, Bosna i Hercegovina

Apstrakt

Bezbednost sportskih događaja predstavlja veoma važan segment sportske manifestacije, koja pred organizatora postavlja veliku odgovornost i obaveze a od značaja je i za regularnost samog sportskog događaja. Preventivni aspekt preduzetih mera bezbednosti svakako igra veoma bitnu ulogu posebno u smislu maksimalne posvećenosti i profesionalizma lica angažovanih na obezbeđenju fudbalskog susreta. Analizom bezbednosti odigranih fudbalskih utakmica Premijer lige BiH na gradskom stadionu u Srebreniku, utvrđeno je da je u dva slučaja došlo do incidentnih situacija. U oba slučaja incidentne situacije prouzrokovala su pijana, punoletna lica. Iz prikazane analize se može doći do zaključka da bezbednost na sportskom događaju, kada je u pitanju OFK „Gradina“ Srebrenik, u sezoni 2012/13. nije u direktnoj vezi sa ukupnim brojem posetilaca događaja (domaćih i gostujućih navijača) ali je svakako ukupan broj navijača, kako domaćih tako i gostujućih, važna činjenica koja ima svoj indirektni uticaj na bezbednost sportskog događaja.

Ključne reči: Prevencija, bezbednost, sportski događaji, Premijer liga BiH

Uvod

Menadžment sportskih događaja kao što su fudbalske utakmice Premijer lige BiH, predstavlja složen proces, zasnovan na angažovanju i koordinaciji velikog broja učesnika različitih delatnosti.

Naime, jedno od najvažnijih pitanja za nosioce menadžmenta, odnosno menadžere, predstavlja bezbednost sportskog događaja. Menadžeri kao osobe koje planiraju, predviđaju, organizuju, koordiniraju i kontrolišu sportski događaj, treba da obezbede i optimalne bezbedonosne uslove za nesmetano odvijanje sportskog događaja, tj. odigravanje fudbalskih utakmica, gde bi sportisti-fudbaleri, bili u mogućnosti da maksimalno ispolje svoj sportski potencijal. Svi oni događaji koji sa bezbedonosnog aspekta ometaju sportiste u nastojanju da ostvare svoj maksimalni potencijal ili da ih spreče u tom nastojanju, dovode u pitanje regularnost samog takmičenja-utakmice. Bezbednost svih učesnika sportskog događaja, predstavlja faktor broj jedan u realizaciji ideje o sportu, kao aktivnosti gde se na zdrav, sadržajan i bezbedan način realizuju potrebe čoveka za igrom, raznodom i zabavom, odnosno načinom ostvarivanja postignuća (Nešić, 2007).

Ovde svakako treba spomenuti ulogu i odgovornost organizatora, kada je u pitanju bezbednost odvijanja sportskog događaja. „U izvođenju događaja, organizatori događaja teže da eliminišu ili minimiziraju svaku aktivnost ili događanja koja bi mogla ozlijediti učesnika, radnika ili gledaoca“ (Biberović, 2009).

Kada je u pitanju bezbednost utakmica saveznog stepena takmičenja NS/FS BiH, kao i bezbednost bilo koje druge sportske manifestacije, ona je regulisana zakonskim propisima i to Zakonom o sportu BiH, Kantonalnim Zakonima o sportu, Zakonima o javnom okupljanju, Pravilnicima o bezbednosti odvijanja sportskih manifestacija i sl.

Naime, Zakon o sportu BiH, u članu 50. govori o usklađenosti zakonskih propisa sa Evropskom konvencijom o suzbijanju nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca na sportskim priredbama, posebno na fudbalskim utakmicama. U članu 56. istog Zakona govori se o borbi protiv nasilja i nedoličnog ponašanja gledalaca na sportskim priredbama.

Zakon o sportu Tuzlanskog kantona u članu 76. govori o obavezama organizatora sportskih priredbi, gde se navodi da

organizator mora obezbediti sigurnost svih učesnika i posmatrača sportske priredbe kao i neophodnu medicinsku brigu.

Zakon o javnom okupljanju Tuzlanskog kantona u članu 20. govori o osiguranju reda i mira u toku održavanja javnog skupa, odnosno sportske manifestacije, kao i obavezi organizatora kada je u pitanju bezbednost.

Pored pomenute zakonske regulative, bezbednost održavanja sportskih manifestacija regulisana je i raznim podzakonskim aktima, Pravilnicima strukovnih sportskih organizacija, kodeksima ponašanja i sl, sve s ciljem da održavanje sportskog događaja protekne na bezbedan i siguran način za sve njegove učesnike.

Dosadašnja istraživanja

Hadžikadunić, A., Kozić, V., i Hadžikadunić, M. (2006) u naučnom radu *Funkcije fer-pleja u modernom sportu*, govore o principima fer-pleja, te obrađuju faktore koji utiču na ponašanje sportista i navijača. Oni ističu da ljudi koji su imali agresivne modele razrešavanja konflikata u detinjstvu, na isti način će rešavati i svoje kasnije konflikte. Autori dalje navode da porodična dinamika ima ogroman uticaj na uspostavljanje mehanizma kojima pojedinac razrešava različite emocionalne situacije: napetost, nezadovoljstvo, doživljaj osećanja neuspeha, doživljaj uspeha i mnoge druge. Na kraju izvode zaključak da temelj korektnog ponašanja sportista potiču pre svega iz kuće a potom od njegovog trenera i prijatelja, odnosno suigrača.

Kostadinović, I. (2006) u naučnom radu *Zakon i navijači* govori o značaju donošenja kao i primene odgovarajuće pravne regulative koja će dovesti do suzbijanja nasilja na sportskim borilištima. Kao primjer navodi uticaj zakonske regulative na nasilno ponašanje navijača u Engleskoj, Francuskoj, Švajcarskoj, Hrvatskoj i drugim zemljama, gde se strogim kaznama sprečilo i zaustavilo vandalsko ponašanje navijača.

Nešić, M.(2007) u knjizi *Menadžment sportskih događaja* govori o merama koje organizator sportskog događaja treba da preduzme kako bi predupredio rizike a to su:

- Upozorenje na rizike svojstvene sportskom takmičenju,
- Zabrane, koje se za razliku od upozorenja, odnose na sprečavanje bliskog odnosa sa rizičnim područjem ili izvorom rizika,
- Davanje obaveštenja. Upozorenja i zabrane nisu u svim slučajevima dovoljne da bi pojedinim licima ili grupama, opredelila odgovoran odnos prema rizicima,
- Osvetljavanje sportskog objekta

Mišković, S. (2010), u radu *Implementacija bezbedonosnog menadžmenta u sportskom menadžmenu* navodi da je osnovna funkcija bezbedonosnog menadžmenta procenjivanje aktuelnih i potencijalnih bezbedonosnih pretnji, izazova i rizika,

Parčina, I. (2010). U radu *Nasilje na sportskim priredbama* bavi se uzrocima eskalacije nasilja na stadionima i utvrđuje načine za njihovo prevazilaženje. Autor ističe da se nasilje na sportskim priredbama ne može posmatrati van konteksta društvenog nasilja, navodeći da agresivnost nastaje kao posledica sprečavanja zadovoljenja egzistencijalnih potreba usled frustracije. Prema ovoj pretpostavci, osobe koje odlaze na sportska takmičenja s ciljem izazivanja nereda, imaju očekivanje da i svi ostali koji su prisutni, takođe žele učestvovati u neredima. Autor ističe da problem nasilja u sportu ne može da se riješi jednim zakonom ili jednom kampanjom, već koordinacijom svih društvenih institucija.

Predmet, problem i cilj rada

Predmet ovog rada predstavlja analizu bezbednosti sportskih događaja, odnosno stanje bezbednosti 15 fudbalskih utakmica Premijer lige BiH, odigranih u organizaciji Omladinskog fudbalskog kluba „Gradina“ Srebrenik, takmičarske 2012/2013. godine.

Problem rada predstavlja da se kroz određene segmente bezbednosti 15 odigranih utakmica dođe željenog rezultata vezano za predmet ovog rada kroz ispitivanja Premeijer lige BiH u organizaciji OFK „Gradina“ Srebrenik, takmičarske 2012/2013.godine

Cilj rada je utvrditi uzroke koji dovode do ugrožavanja bezbednosti prilikom održavanja sportskih manifestacija-fudbalskih

utakmica i koje je sve mere potrebno preduzeti, kako od strane organizatora tako i od strane službenika policije, kako bi održavanje sportske manifestacije proteklo bez incidenata, uz maksimalnu bezbednost svih učesnika sportskog događaja. Naime, rezultati dobijeni analizom preduzetih bezbedonosnih mera, trebalo bi da ukažu da li su planirane mere bezbednosti adekvatne procenama a ukoliko nisu, koje je sve mere potrebno preduzeti kako u narednom periodu ne bi dolazilo do ugrožavanja bezbednosti učesnika sportskog događaja.

Zadaci rada

Zadaci rada su izvršiti analizu bezbednosti 15 fudbalskih utakmica Premijer lige BiH igranih u organizaciji OFK „Gradina“ Srebrenik takmičarske 2012/2013. godine a zatim utvrditi uzroke koji su doveli do ugrožavanja bezbednosti učesnika sportskog događaja. Nakon izvršene analize i utvrđenih uzroka ugrožavanja bezbednosti učesnika sportskog događaja, planirati mere i radnje kojima bi se izbegli evidentirani propusti kako prilikom narednih održavanja sportskih manifestacija ne bi dolazilo do ugrožavanja bezbednosti bilo koga od učesnika sportskog događaja.

Uzorak istraživanja

U ovom radu koristili smo prikupljene podatke o merama sprovođenja bezbednosti sportskih događaja, odnosno fudbalskih utakmica Premijer lige BiH čiji je organizator OFK „Gradina“ Srebrenik, za takmičarsku 2012/2013.godinu, vršeno je u Omladinskom fudbalskom klubu „Gradina“ Srebrenik i Policijskoj stanici Srebrenik.

Metodologija istraživanja

Osnovna metoda koja se koristitila u ovom istraživanju je bibliografsko – deskriptivna metoda kojom je obezbeđeno:

- prikupljanje, obrada i prezentacija podataka;
- analiza i sinteza prikupljenih podataka;
- dijagnoza stanja;

- komparativna analiza dobijenih informacija o realizaciji bezbednosnih efekata;
- tehnike za sređivanje i prikazivanje podataka.

Uzorak varijabli

Izbor varijabli izvršen je u skladu sa problemom i ciljem koji se nameće u ovom istraživanju a na osnovu kojih smo došli do relevantnih pokazatelja.

Mere i radnje koje počinju procenom broja očekivanih navijača, kako domaćih tako i gostujućih u zavisnosti od značaja utakmice, te o osobinama i namerama gostujućih navijača, što se analizira na osnovu dosadašnjih postupaka navijača, vrši se procena rizika utakmice, a u skladu sa nivoom rizika, planiraju se bezbedonosne mere.

Planiranje bezbedonosnih mera obuhvata angažovanje dovoljnog broja redara-redarske službe, voditelja osiguranja koji raspoređuje i koordinira rad redarske službe, agencije za zaštitu ljudi i imovine, dovoljnog broja službenika policije.

Statistička obrada podataka

Nakon prikupljenih podataka u ovom radu smo se koristili deskriptivnom statistikom, gde smo koristili grafičke metode u cilju opisa i sumacije podataka i njihovog predstavljanja u grafičkoj formi.

Rezultati i diskusija

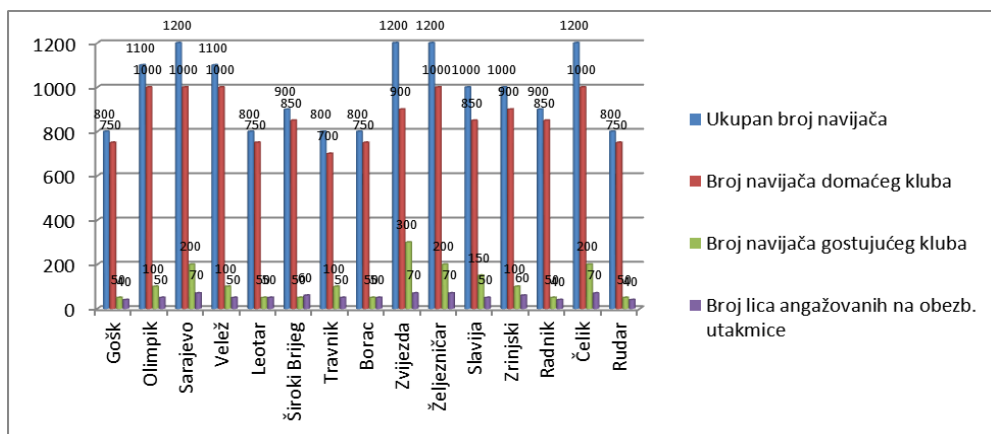
Nakon prikupljenih navedenih podataka, organizator sportskog događaja, tj. OFK „Gradina“ Srebrenik, sačinio je plan obezbeđenja fudbalske utakmice, gde se u uvodnom delu govori o sadržaju plana, zatim o odgovornosti organizatora kada je u pitanju bezbednost učesnika sportskog događaja, strategiji sprovođenja bezbedonosnih mera, merama koje se odnose na navijače, saradnji sa službama bezbednosti tj. sa policijom, redarskom službom i agencijama za zaštitu ljudi i imovine. Sledeći postupak koji preduzima organizator sportskog događaja je prijavljivanje sportskog događaja-utakmice, nadležnoj policijskoj stanici.

Analizom bezbednosti 15 odigranih fudbalskih utakmica Premijer lige BiH u organizaciji OFK „Gradina“ Srebreniku, utvrđeno je da je u dva slučaja došlo do incidentnih situacija. U oba slučaja incidentne situacije prouzrokovala su pijana lica i to u jednom slučaju na ulazu u stadion i u drugom slučaju u prostoru namenjenom za smeštaj gostujućih navijača. Naime, u prvom slučaju lice je pokušalo uneti predmet pogodan za nanošenje povreda, te je prilikom oduzimanja predmeta došlo do grubog ponašanja (pretnje i psovke), a u drugom slučaju verbalno su vređana službena lica (sudije i delegat). Da napomenemo da evidentirani incidenti za posledicu nisu imali ugrožavanje bezbednosti odvijanja sportskog događaja, a niti je došlo do povređivanja bilo koga od učesnika sportskog događaja a nije pričinjenja niti materijalna šteta.

Tabela 1 *Pregled odigranih utakmica sa podacima o poseti*

R.b r.	Gostujuća ekipa /fudbalski susret sa OFK „Gradina“	Ukupan broj navijača	Broj navijača domaće g kluba	Broj navijača gostujućeg kluba	Broj lica angažovanih na obezb. utakmice	Broj evidentiranih incidenata na utakmici
1.	Gošk	800	750	50	40	0
2.	Olimpik	1100	1000	100	50	1
3.	Sarajevo	1200	1000	200	70	0
4.	Velež	1100	1000	100	50	0
5.	Leotar	800	750	50	50	0
6.	Široki Brijeg	900	850	50	60	0
7.	Travnik	800	700	100	50	0
8.	Borac	800	750	50	50	0
9.	Zvijezda	1200	900	300	70	0
10.	Željezničar	1200	1000	200	70	1
11.	Slavija	1000	850	150	50	0
12.	Zrinjski	1000	900	100	60	0
13.	Radnik	900	850	50	40	0
14.	Čelik	1200	1000	200	70	0
15.	Rudar	800	750	50	40	0

Grafikon 1 *Grafički prikaz broja odigranih utakmica sa podacima o poseti*

Grafikon 2 *Grafički prikaz odnosa broja navijača na odigranim susretima*

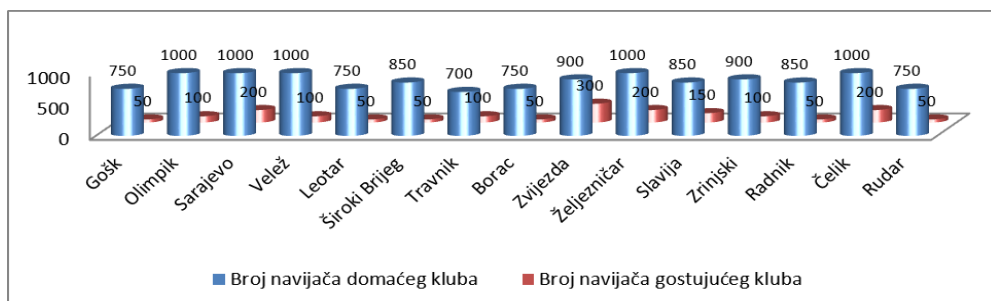
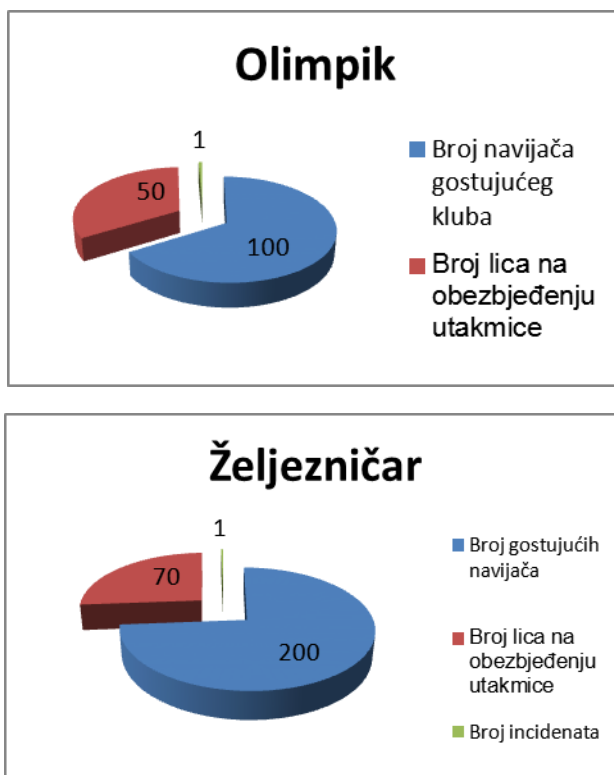

Tabela 2 *Podaci o evidentiranim incidentima*

R.br.	Nogometni susret	Ukupan broj navijača	Broj lica koja su izazvala incident	Domaći navijač	Gostujući navijači
1.	„Gradina“ - „Olimpik“	1100	1	0	1
3	„Gradina“ - „Željezničar“	1200	1	1	0

Grafikon 3 *Grafički prikaz odnosa broja gostujućih navijača sa brojem lica angažovanih na obezbeđenju kao i broja incidenata*

Nasilničkih ponašanja navijača sa elementima organizovanosti nije bilo.

Na osnovu izvršene analize utvrđeno je da je uzrok incidentnih situacija neprofesionalan rad redarske službe. Naime, u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim aktima a koji se odnose na bezbednost sportskog događaja, pijanim licima je zabranjen ulazak na mesto sportskog događaja, a takođe je zabranjeno unošenje predmeta pomoću kojih se može naneti povreda. Međutim, članovi redarske službe, koji su se nalazili na ulazima u stadion i vršili preglede lica, nisu onemogućili ulazak pijanim licima a niti su vršili detaljne preglede, kako bi na vreme pronašli i oduzeli predmete pogodne za nanošenje telesnih povreda.

U vezi sa rezultatima analize, da se zaključiti da je potrebna veća angažovanost i profesionalniji pristup redarske službe, koji su zaduženi za kontrolu i ulazak lica na prostor gde se održava sportski događaj, odnosno, ne dozvoliti ulazak pijanim licima te da temeljitije vrše preglede lica koja ulaze u prostor namenjen za navijače, kako sa sobom ne bi unosili predmete pogodne za nanošenje telesnih povreda.

Bezbednost sportskih događaja predstavlja jedno od najznačajnijih pitanja za menadžment sportske organizacije i postavlja pred njih veoma ozbiljne i teške zadatke. Naime, jedno od osnovnih pravila organizovanja sportskih takmičenja jeste obezbeđivanje optimalnih uslova za nesmetano ispoljavanje maksimalnih sportskih potencijala njegovih aktera, tj. sportista. (Nešić, 2007).

Zaključak

Kao što je napred navedeno, bezbednost sportskih događaja predstavljala veoma važan segment sportske manifestacije, pred organizatora postavlja veliku odgovornost i obaveze a od značaja je i za regularnost samog sportskog događaja. Napominjemo da sportisti svoj sportski potencijal mogu da ispolje samo kada im je zagarantovana maksimalna bezbednost.

Analizom bezbednosti odigranih fudbalskih utakmica Premijer lige BiH na gradskom stadionu u Srebreniku, utvrđeno je da je u dva slučaja došlo do incidentnih situacija. U oba slučaja incidentne situacije prouzrokovala su pijana, punoletna lica i to u jednom slučaju na ulazu u stadion i u drugom slučaju u prostoru namenjenom za smeštaj gostujućih navijača. Jedno od lica je iz reda gostujućih a drugo iz reda domaćih navijača. Naime, u prvom slučaju lice je pokušalo uneti predmet pogodan za nanošenje povreda, te je prilikom oduzimanja predmeta došlo do grubog ponašanja (pretnje i psovke), a u drugom slučaju verbalno su vređana službena lica (sudije i delegat).

Iz prikazane analize se može doći do zaključka da bezbednost na sportskom događaju, kada je u pitanju OFK „Gradina“ Srebrenik, u sezoni 2012/13. nije u direktnoj vezi sa ukupnim brojem posetilaca događaja (domaćih i gostujućih navijača) ali je svakako ukupan broj

navijača, kako domaćih tako i gostujućih, važna činjenica koja ima svoj indirektni uticaj na bezbednost sportskog događaja.

Preventivni aspekt preduzetih mera bezbednosti svakako igra veoma bitnu ulogu posebno u smislu maksimalne posvećenosti i profesionalizma lica angažovanih na obezbeđenju fudbalskog susreta, te s tim u vezi i eliminisanje propusta rada redarske službe (zabrana pristupa pijanim licima na mestu održavanja događaja, zabrana unošenja nedozvoljenih predmeta na mesto održavanja događaja i slično) koji takođe mogu biti u indirektnoj vezi sa bezbednošću sportskog događaja.

Na kraju možemo konstatovati da problemu menadžmenta bezbednosti sportskih događaja treba prići krajnje profesionalno, stručno i odgovorno jer u protivnom posledice mogu da budu velike, kako u pogledu povređivanja učesnika sportskog događaja tako i u pogledu činjenja velike materijalne štete na sportskim objektima.

Literatura

1. Biberović, A., Ahmić, D. (2009). *Sportski menadžment, II izdanje*. Tuzla: „Off0set“.
2. Hadžikadunić, A., Kozić, V., & Hadžikadunić, M. (2006). *Funkcije fer pleja u modernom sportu*. Zbornik radova II Međunarodna konferencija „Menadžment u sportu“. Beograd: Fakultet za menadžment u sportu.
3. Kostadinović, I. (2006). *Zakon i navijači*. Zbornik radova II Međunarodna konferencija „Menadžment u sportu“, Beograd: Fakultet za menadžment u sportu.
4. Kodeks o ponašanju članova organizacije Nogometnog saveza Federacije BiH.
5. Mišković, S., Milanović, V., & Ademovski, D. (2010). Implementacija bezbednosnog menadžmenta u sportskom menadžmentu. *Menadžment u sportu* naučni časopis iz oblasti menadžmenta u sportu str.79-85. Beograd: Fakultet za menadžment u sportu.
6. Nešić, M. (2007). *Menadžment sportskih događaja*; Bačka Palanka, DNS „Logos“.

7. Parčina, I. (2010). Nasilje na sportskim priredbama. *Menadžment u sportu* naučni časopis iz oblasti menadžmenta u sportu, str 103-109. Beograd: Fakultet za menadžment u sportu.
8. *Pravilnik o bezbednosti na međunarodnim utakmicama i utakmicama saveznog stepena takmičenja NS/FS BiH, Sarajevo.* (2013). Službeni glasnik Nogometnog/Fudbalskog saveza BiH.
9. *Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini* (2008). Sarajevo.
10. *Zakon o sportu Tuzlanskog kantona* (Sl.novine TK broj:17/00).
11. *Zakon o javnom okupljanju Tuzlanskog kantona* (Sl.novine TK broj: 13/99, 10/00, 14/02, 6/04 i 10/04).
12. Životić, D. (1999). *Upravljanje u sportu.* Beograd: Ministarstvo za sport i omladinu Vlade Republike Srbije.